SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:604

av Jesper Skalberg Karlsson (M)

Färre krav på detaljplan

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ytterligare begränsa kravet på detaljplan för mindre byggprojekt med begränsad påverkan på omgivningen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Plan- och bygglagen (PBL) ger kommunerna ansvaret att bedöma när detaljplaneläggning krävs. Även mindre byggprojekt kan omfattas av kravet, vilket tycks missbrukas på sina håll runtom i landet. För den enskilde kan en detaljplaneprocess innebära stora kostnader och långa väntetider som gör ett mindre projekt svårt eller omöjligt att genomföra.

Det kan exempelvis handla om en familj som vill bygga ett mindre bostadshus på en lucktomt eller möjliggöra ett generationsskifte på landsbygden. Om projektet förutsätter en detaljplaneprocess kan kostnaden bli svår att bära för ett enskilt hushåll. Äganderätten behöver därför få större genomslag i avvägningen mellan behovet av samlad planering och möjligheten att pröva en begränsad åtgärd för sig. Den som vill bygga bör tidigt kunna få ett tydligt besked om varför en detaljplan behövs och vilka frågor som inte kan lösas inom lovprövningen.

Det nya regelverk för bygglov som trädde i kraft den 1 december 2025 har gjort fler åtgärder lovfria, vilket är mycket välkommet. PBL medger också att vissa enstaka byggnadsverk kan prövas genom bygglov eller förhandsbesked i stället för detaljplan. Men den möjligheten bör utvecklas och förtydligas för mindre projekt med begränsad omgivningspåverkan, samtidigt som relevant hänsyn tas till exempelvis vatten och avlopp, hälsa, säkerhet och natur- och kulturvärden.

Detaljplanen fyller en viktig funktion när flera fastigheter berörs eller när vägar, vatten och avlopp behöver ordnas gemensamt. Men prövningens omfattning bör stå i proportion till det som faktiskt ska byggas. En översyn bör därför tydliggöra vilka konkreta samordningsbehov eller risker som motiverar detaljplaneläggning för mindre projekt. Att marken saknar detaljplan bör inte i sig bli ett hinder för en lämplig

komplettering av bebyggelsen. Målet bör vara att fler projekt kan prövas utan en föregående detaljplan, med fortsatt omsorg om grannar, miljö och långsiktigt god bebyggelse.

Sammanfattningsvis behöver en ändring av PBL genomföras, som stärker den enskildes äganderätt och minskar onödiga detaljplanekrav. Detta bör ges regeringen till känna.

Jesper Skalberg Karlsson (M)